

Ke-o-te-ja Of 28.2; *Ko-ma-we-te-ja* Of 35.1; *Pu₂-ke-qi-ri-ne-ja* Of 27.3 и др. Такви називи се среќаваат и во архивите од другите микенски дворци (Кнос, Пил, па и Тиринс), сп. *A-da-ra-te-ja*, *Ka-ru-ti-je-ja*, *Di-ko-ra-re-ja* и др. суфиксот *-e-jo,-e-ja* има широка употреба во микенскиот грчки. Со него се образуваат придавки и патронимици, на пр. *A-da-ra-ti-jo* „син на Адрастос“ но *A-da-ra-te-ja* веројатно означува „жена која му припаѓа на Адрастос“, како што сега претполагаат Килен и Чедвик. Така, *Di-ko-na-re-ja* од Тиринс би била жена или жени кои му припаѓаат на *Di-ko-na-ro*, *We-we-si-je-ja* од Кнос не би биле преработувачки на волна, ами жени кои му припаѓаат на *We-we-si-jo*. Ваквото именување на жените во микенска Грција потсетува на обичајот во нашите села жените да се именуваат според името на мажот: Стојаница, Петковица итн., а не според моминското крстено име.

Зборувајќи за врската во содржината меѓу плочките од Теба и оние од другите микенски центри, како во првиот дел така и овде Ч. ја подвлекува мислата за крајната хомогеност на микенската цивилизација. Тоа се гледа во целокупниот живот на Микенците: во начинот на водење администрација, занаетчишката терминологија, личните имиња, дијалектот на микенските Грци — еден вид којнè, во религијата, занаетчиството, обичаите и друго.

*

Изданијата на плочките од Теба (*The Thebes Tablets I и II*) се наполно издржани според сите прописи на конвенцијата од Првиот меѓународен микенолошки колоквиум: придружени со цртежи, транскрипции и фотографии, тие содржат и минуциозен филолошки коментар од редок специјалист — микенолог. Да се надеваме дека еден ден ќе се открие и главната архива на „Кадмејон“ која, објавена и интерпретирана на вака убав начин, може да пружи уште поинтересен материјал за микенскиот свет.

П. Хр. Илиевски, Скопје.

BOLESLAUS S. POVŠIČ, GRAMMATICA LATINA. COLLANA DI
STUDI DELL' ISTITUTO DI MAGISTERO DI CASSINO,
LIBRERIA EDITRICE CIOLFI, 1974. STR. 214.

Avtor nove latinske slovnice je naš primorski rojak dr. Bole-slav S. Povšič, ki že vrsto let predava latinščino na univerzi v Bowling Greenu, Ohio (ZDA). V uvodu k svoji latinsko pisani latinski slovnici ugotavlja, da se človek jezika najbolje in najlažje nauči, če ga upo-rablja tudi pri samem učenju. V uvodu nadalje pravi, da njegova slov-nica ni namenjena začetnikom, temveč tistim, ki so se že naučili jezi-kovnih osnov in jih hočejo ponoviti: *Haec grammatica non eis, qui*

primis elementis operam dare incipiunt, scripta neve accommodata est, sed potius eis, qui praecipua iam didicerunt eaque repetere volunt.

Primeri niso zajeti samo iz klasičnih piscev, temveč iz vse latinete do današnjih dni; avtor je zelo pogostoma seveda tudi sam sestavil ustrezne kratke preproste primer za obravnavo posameznih slovničnih enot (*nos saepissime exempla libere condidimus hoc unum spectantes, ut linguae latinae naturam saperent*). Knjiga ne navaja številnih težkih pravil; razlaga je enostavna, preprosta in jasna, v zares lahkem slogu, vendar povsem korektna in v skladu z duhom latinskega jezika. Bralec nima vtisa, da bi bil to prevod iz modernega jezika v latinščino, temveč občutek, da je knjiga zrasla povsem spontano iz latinščine same. Učna snov je razporejena umerjeno in postopoma, tako da v učencu ne bi zbudila odpora in naveličanosti. Na koncu vsake krajše razlage avtor poudarja, da je navedel samo glavna in najvažnejša pravila, z vsem drugim pa se bo učenec lahko seznanil ob vsakdanji rabi (*usu cotidiano*) in vztrajnim branjem del dajboljših latinskih piscev (*multa et assidua lectione optimorum scriptorum*).

Avtor vseskozi prepričuje učence, da težke snovi pravzaprav ni; vselej izrecno priporoča, kaj naj si učenec dobro zapomni, vse drugo pa bo našel v slovarju, ob branju in pri učitelju. Tako npr. razlaga absolutni ablativ na kratko zgolj s primeri, zato ker ga je, kot pravi, lažje razložiti z besedami, lažje z zgledi (*verbis difficilium, exemplis facilius et utilius explicari potest*). *Ablativus absolutus* označuje avtor z izrazom *ablativus absolute positus*. Tudi nekatera druga poimenovanja se razlikujejo od običajnih v večini latinskih slovnici; tako beremo npr. *coniunctiones seiunctivae* (nam *disiunctivae*), *vox verbi* (nam *genus verbi*); z izrazom *genus verbi* pa označuje to, kar smo sicer navajeni označevati kot *rectio verbi*.

Avtor posveča precejšnjo pozornost naglasu in drugim pravilom glasoslovja. Poudarja pravilno izgovarjavo (...*nos numquam satis insistere posse, ut litterae clare ac distinctae pronuntientur*), pri tem pa se mu je zapisala delna netočnost, namreč, da se podaljša vokal, če mu sledita dva ali več konzonantov; pravilno bi se glasilo, da se v takem primeru podaljša zlog. Pravilo je tako formulirano najbrž zaradi večje enostavnosti; takšna formulacija tudi ni v nasprotju s pravilom o paenultimi in ne z metrično prozodijo; začuda pa ne omeja — resda redkih — primerov s skupino *muta cum liquida*. Navedeni so tudi homonimi in homeonimi v zvezi s podvojenimi soglasniki (*ferre — fere curro — curo*), v zvezi s kvantiteto (*éduco — edúco, malum — mālum*). Opozarja tudi na besede z več pomeni (npr. *leges in codice leges, flores in horto leges*).

Pregledno, strnjeno in smotrno, s kratkimi primeri, so razloženi prosti in zloženi stavki, prav tako tudi skloni. Avtor se ne drži krčevito klasične latinščine, kar bo morda presenetilo. Tako beremo npr. *opus est scribere, scripto, scriptu, ut scribas; doleo mortem amici, morte, de morte, ex morte, in morte; inops amicorum, ab amicis*. Beremo celo takšne kalke kot *emo care, carius, carissime, viliter* in pod. Vendar pa avtor ponovno poudarja, da se naučimo brezhib-

nega, izbranega in pristnega jezika le vztrajnim branjem (*multa tantum lectione emendatam, elegantem ac propriam linguam discimus*), tako da moremo lahko in večje presoditi, kaj je rečeno latinsko in kaj neomikano (*ita ut facile ac scite diiudicare possimus, quid latine, quid barbare dictum sit*). Z marljivo vajo v pisanju in govorjenju (*diligenti scribendi loquendique exercitatione*) se izostrita naša sodba in razum, katero konstrukcijo in v katerem primeru jo je treba uporabiti (*iudicii mentisque nostrae acumen perficitur, quae in quoque casu constructio praeferenda sit*).

Avtor navadno zaključuje eno snov in prehaja na drugo s primernim sklepnim stavkom, npr.: *Hactenus haec. Nunc ad secundam declinationem transeamus*. Ali pa: *Sunt quoque...*, *de quibus infra agemus*. Vse to vpliva na učenca privlačno in domače, zaupno, skoraj bi dejali, pomirjujoče.

V posebnem poglavju (*De variis locutionibus et constructionibus*) so navedena različna rekla in konstrukcije, ki jih pogosto beremo pri raznih piscih. Teh rekel je nešteto (*infinita enim essent*), v knjigi so navedena le najpomembnejša (*praecipuas hic proferre operae pretium esse arbitramur*). Teh naj se učenci nauče na pamet (*frequentiores locutiones memoriae mandate*), drugih pa jih bo naučila vaja. Za avtorja in za njegovo didaktično metodo so značilno naslednje ugotovitve: v slovnici ni mogoče (in tudi ni potrebno) vsega zreducirati na pravila (*contrahi ad leges*). Marsičesa se naučiš po analogiji, marsičesa po spominu. Mnogočesa se ne naučiš z razlago, temveč z intuicijo in ponavljanjem (*multa enim non explicatione, sed intuitione ac repetitione indigent, ut discantur*).

Oblikoslovje je obdelano zelo strnjeno, a pregledno, jasno in brez podrobnosti. Edinole seznam glagolov pod enim samim naslovom je preobširen in nepregleden, zlasti še, ker so glagoli vseh konjugacij z nepravilnimi glagoli in z loženkami vred pomešani in razvrščeni le po abecednem vrstnem redu; isto velja za deponentnike. Didaktično uspešnejša, preglednejša in razvidnejša bi bila razporeditev v manjše podskupine, tako kot so v nadaljevanju navedene razne manjše skupine glagolov (*verba geminas formas praebentia, semideponentia, incohativa, defectiva, impersonalia, frequentativa*).

Pri glagolskih oblikah navaja avtor za imperativ II (fut.) pasiva kot redno velelniško obliko indikativ futura pasiva (*delere, delimini, deletor, deletor, debimini, delentor*; tako tudi *hortabimini, fungimini, audiemini*). Pri tem niti ne razlaga in niti ne omenja, da je ta indikativ futura samo nadomestilo za manjkajočo 2. os. mn. imp. II pass.; to je pač v skladu z avtorjevo namero, izraženo v uvodu, da hoče učiti *linguam latinam, non historiam linguae latinae eiusque mutationes*. Ta navedba nadomestila za 2. os. mn. imp. II (fut.) pass. je po mojem mnenju uspešna in umestna, ker izpolnjuje „neprijetno“ vrzel, in je tudi sama po sebi zanimiva; imajo jo le redke slovnice v oblikoslovju, pa tudi te samo kot postransko opombo. Sicer pa se v sintaksi pogosto omenja, da se lahko futur I uporablja kot omiljeni izraz imperativa.

V dodatku na koncu knjige so kratki sestavki iz del pomembnih piscev vse latinizacije — od arhaične, zlate, srebrne, patristične latinščine prek srednjega veka in renesanse (*litterae renatae*) do sodobnosti. Zadnji štiri sestavki so vzeti iz latinske revije *Vita Latina* (Avignon 1956—1969). Avtor pravi v uvodu k temu dodatku, da bodo učenci ob njem videli in se prepričali, da je vse, kar je bilo latinskega napisano v toku časov, ohranilo čudovito jezikovno enotnost (*omnia, quae decursu temporum latine scripta sunt... miram quam servavisse sermonis unitatem*).

Poglavitni namen Povšičeve latinske slovnice je, da se učenci vadijo govoriti in aktivno uporabljati latinski jezik. K temu prispeva ves način obravnave in razlage. Učenec dobi vtis, da latinščina ni težka, ker je vse poenostavljeno in preprosto povedano, zraven pa je dana pisana paleta možnosti in navodil, da se more primerno in pravilno izražati. Vse to je zelo spodbudno, saj daje učencu občutek sproščenosti in mu vzbuja voljo do učenja. Avtor pogosto operira z vprašanji (*hic quaeritur, quomodo, qua re, cur, qua, quando, qua re privatus* itd.), kar je tudi didaktično priporočljivo in uspešno, zlasti če, če upoštevamo glavni namen — *latine loqui*.

Pripominjam, da bodo lahko po knjigi s pridom posegali tudi študentje klasične filologije pri sestavljanju seminarskih nalog in drugih pismenih izdelkov v latinščini.

Za ponovno izdajo bi bilo potrebno popraviti tiskarske napake, ki so se vrinile v besedilo (npr. t. 5: in his vocalibus — pravil. vocibus; t. 9: *χριστός* — pravil. *χριστός* idr.).

Silvester Kopriva, Ljubljana

ALMA SODNIK, IZBRANI FILOZOFSKI SPISI. ZBRAL IN UREDIL DR. FRANE JERMAN. FILOZOFSKA KNJIŽNICA XVI. LJUBLJANA, SLOVENSKA MATICA, 1975. str. 320.

Ime Alme Sodnik (1896—1965) bralcem žive antike ni nepoznano, in vendar je šla njena smrt povsem neopaženo mimo nas, zato je prav, da se spomnimo vsaj njenih Izbranih filozofskih spisov, ki so izšli ob desetletnici njene smrti. Pred dvema desetletjema je objavila na straneh naše revije tri obsežnejše razprave o Platonu in Epikuru, ki jih je urednik — pač zaradi njihove solidnosti in tehtnosti — uvrstil na sam začetek njenih izbranih spisov. Čeprav je njen znanstveni interes veljal celotni zgodovini evropske filozofije od predsokratikov do vključno Kanta, vendar je čutila do antične filozofije še posebno afiniteto. Po končanih študijah na ljubljanski univerzi (1923), kjer je bila učenka Franceta Webra, vidnega predstavnika Meinongove t.i. predmetnostne filozofije, se je specializirala na Dunaju pri Th. Gomperzu, avtorju znamenitega dela *Die griechischen Denker* (1896—1909). Svojih seminarjev Gomperzu, ki jo je uvajal ne le v metode filozofsko-zgodovinskega, ampak tudi tekstno-kritičnega dela, se je vselej s po-